

capelles laterals –que foren obertes molt tardanament- hi ha elements romànics reutilitzats. La porta té la llinda i el timpà llisos, el conjunt és resseguit per una arquivolta amb fris de dents de serra i un guardapols extern. Damunt la porta hi ha un ull de bou modern.

SANT SEBASTIÀ DE LA SELVA DE MAR

SANT SEBASTIÀ DE LA SELVA DE MAR. Foto: Catalunya romànica

L'edifici de l'església de Sant Sebastià, edificada durant el segle XII, és estrany perquè al segle XIV s'hi construï al damunt una fortificació amb merlets i sageteres que en va doblar l'alçada original. És d'una sola nau, amb volta de canó una mica apuntada i capçada per un absis. El portal té tres arcs de mig punt esglaonats. A l'interior hi ha una pica baptismal decorada que té l'aparença de romànica però és dels segles XIII o del XIV.

Text i fotos: Lluís Fernàndez López

BIBLIOGRAFIA:

Catalunya romànica i Guies Catalunya romànica.

Enciclopèdia Catalana.

ESTAPÉ, ANTONI. Fulls dels Amics de l'Art Romànic, delegació de Sabadell del 20.05.1990.

CARRERAS, FELIU. Fulls dels Amics de l'Art Romànic, delegació de Sabadell, del 18.10.1998.

VARGAS, A.; MERINO, J. Fulls dels Amics de l'Art Romànic de Sabadell, del 24.09.2000.

VARGAS, A.; MERINO, J. Full 26 dels Amics de l'Art Romànic de Sabadell, del 23.02.2003.

VARGAS, A.; MERINO, J. Full 48 dels Amics de l'Art Romànic de Sabadell, de l'abril de 2005.

MERINO, JORDI. Full 74 dels Amics de l'Art Romànic de Sabadell, del 16.03.2008

C. DIAZ; H.PALOU I A.M. PUIG. *La Ciutadella de Roses*. 77 Quaderns de la Revista de Girona, Ajuntament de Roses.

<http://patrimoni.gencat.cat/ca/coleccio/monestir-de-sant-pere-de-rodes> 05.10.2017.

<http://www.elportdelaselva.cat/ca/turisme/que-visitar/monestir-de-sant-pere-de-rodes/> 05.10.2017

<https://www.monestirs.cat/monst/aemp/ae42rode.htm> 05.10.2017.

<http://www.xtec.cat/~jarrimad/medieval/romanico/santpere.html> 05.10.2017

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 176

21 i 22 d'octubre de 2017

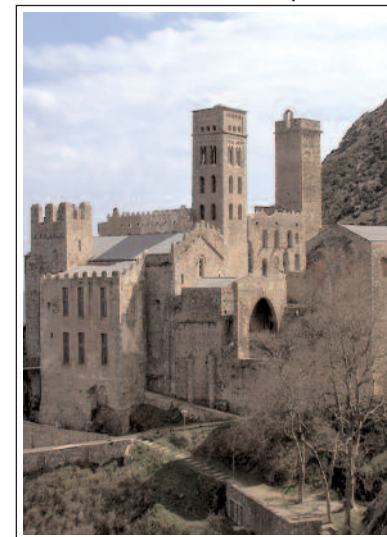
L'ALT EMPORDÀ

SANT PERE DE RODES (EL PORT DE LA SELVA)

Antiga abadia benedictina situada dalt la serra de Rodes mirant al Port de la Selva. Des del monestir es pot gaudir d'una extraordinària vista del cap de Creus. Es diu que és un dels més sofisticats testimonis de l'arquitectura romànica catalana.

El monestir està construït en diferents nivells que s'adapten al terreny. L'edifici que veiem actualment és fruit del construït durant el segle X, però sobretot de les importants reformes que s'hi van fer durant els segles XI i XII, anys en què va tenir un gran esplendor. Va ser fortificat al segle XV. Als dos segles següents encara s'hi van fer rellevants ampliacions. Fou abandonat definitivament l'any 1835. La desamortització i l'espoli el varen malmetre força, fins que l'any 1928 va ser declarat monument "nacional".

L'església és un edifici molt alt amb una nau central i dues de laterals molt estretes, amb creuer i tres absis; el central

MONESTIR DE SANT PERE DE RODES

amb una girola de dos pisos i una cripta. La volta de canó de la nau central, que travessa el creuer, se sosté amb arcs torals que es recolzen damunt de columnes capçades per grans capitells. La disposició de les columnes, que són d'arrel clàssica, són un dels trets més originals del temple.

A la façana de ponent hi havia hagut diferents portals. El construït durant el segle XII era monumental i amb decoració escultòrica de marbre, obra del famós Mestre de Cabestany. Va ser espoliat quan s'abandonà el monestir, però es conserven alguns fragments valuosos.

Al sud-oest de l'església hi ha el campanar, que és de torre quadrada i de 27 m d'alçada, amb tres pisos d'obertures i un coronament al damunt. El pis de dalt és d'estil llobard de finals del segle XI o començament del XII. Al sud del campanar hi ha una torre de defensa de la mateixa alçària que el campanar. Al mur del nord de la torre hi ha un campanaret d'espadanya.

El claustre és elevat, respecte de l'església i posterior a la seva construcció, però també és romànic. Per les excavacions que s'hi van fer se sap que n'hi havia hagut un altre a sota de més reduït. Té quatre galeries porxadades molt reconstruïdes. Dels quaranta-quatre capitells que tenia només tres hi són presents. Al voltant del claustre hi ha força vestigis de les dependències monacals.

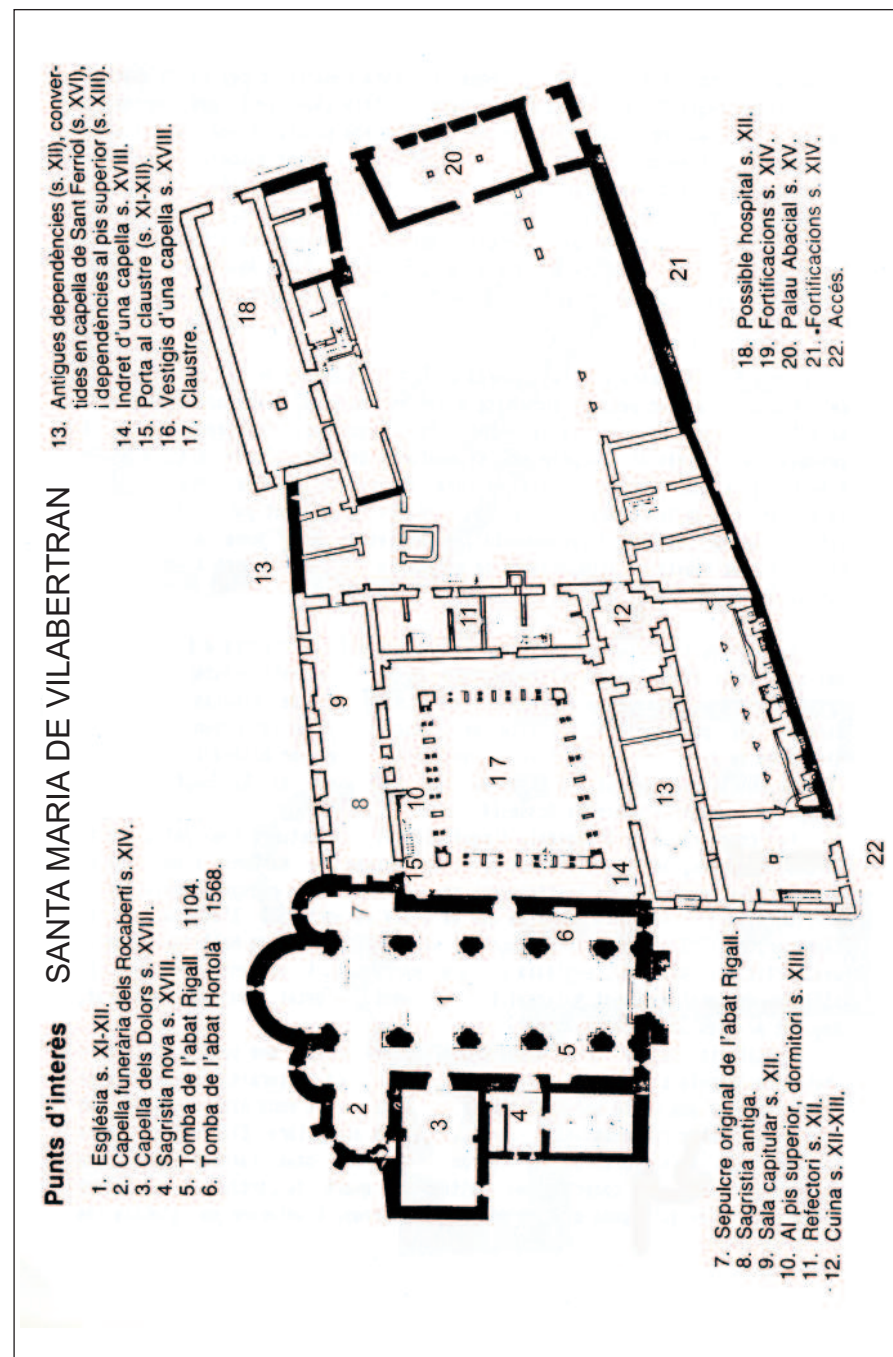
SANT PERE DE RODES. Fragment que es conserva procedent del portal esculpit pel Mestre de Cabestany.

SANTA CREU O SANTA HELENA DE RODES.

SANTA CREU DE RODES I POBLAT (EL PORT DE LA SELVA).

Els vestigis de l'antic poblat de la Santa Creu o Santa Helena de Rodes són a un quilòmetre del monestir de Sant Pere. El poblat va tenir el seu punt àlgid durant els segles XI, XII i XIII. El que es conserva millor són les tor-

Punts d'interès SANTA MARIA DE VILABERTRAN

1. Església s. XI-XII.
2. Capella funerària dels Rocaberti s. XIV.
3. Capella dels Dolors s. XVIII.
4. Sagristia nova s. XVIII.
5. Tomba de l'abat Rigall 1104.
6. Tomba de l'abat Hortolà 1568.

13. Antigues dependències (s. XII), convertides en capella de Sant Ferrnol (s. XVI), i dependències al pis superior (s. XIII).
14. Indret d'una capella s. XVIII.
15. Porta al claustre (s. XI-XII).
16. Vestigis d'una capella s. XVIII.
17. Claustre.

7. Sepulcre original de l'abat Rigall.
8. Sagristia antiga.
9. Sala capitular s. XII.
10. Al pis superior, dormitori s. XIII.
11. Refectori s. XII.
12. Cuina s. XII-XIII.

18. Possible hospital s. XII.
19. Fortificacions s. XIV.
20. Palau Abacial s. XV.
21. Fortificacions s. XIV.
22. Accés.

Abans que no es fundés la canònica hi havia, en aquest indret, una església preromànica dedicada a Santa Maria. L'església actual és situada al nord del claustre, és de planta basilical i té les mateixes característiques que les esglésies d'aquest tipus empordaneses. La seva datació correspon als segles XI-XII. En canvi el claustre és d'un segle més tard, XII-XIII, de planta trapezoïdal i amb capitells decorats amb uns senzills motius vegetals. A la façana de ponent hi ha el portal gòtic inacabat i tres finestres romàniques que donen a cada una de les tres naus. El campanar dona un toc singular al conjunt, és de torre, de planta quadrada i té tres pisos amb finestres geminades de columna i arcs llombards.

SANTA MARIA DE VILABERTRAN. Fotografia aèria de J. Tudó. TAVISA, publicada a la Catalunya romànica. Podem veure els diferents àmbits que conformen aquest monestir.

Com totes les canòniques l'any 1592 va ser secularitzada i es va convertir en col·legiata. Els francesos la saquejaren el 1794 i amb la desamortització de Mendizàbal el 1935, l'església passà a ser parroquial i la resta va ser venuda a particulars.

SANT FELIU DE VILAJUÏGA

La nau romànica de l'església de Sant Feliu de Vilajuïga actualment fa de vestíbul a l'església parroquial de la població, edificada durant els segles XVIII, XIX. La nau és coberta amb volta de canó una mica ultrapassada, reforçada per dos arcs torals. A les

SANT FELIU DE VILAJUÏGA

res quadrades dels dos portals. L'església actual és fruit de nombroses reformes però continua essent un exemplar molt notable de l'època preromànica. És un edifici en planta de creu amb una torre quadrangular situada damunt del lloc on es troben la nau i el transsepte.

CASTELL DE SANT SALVADOR DE VERDERA (EL PORT DE LA SELVA)

El castell de Verdera o de Sant Salvador està situat a sobre del monestir de Sant Pere de Rodes al cim més alt de la serra de Rodes o serra de Verdera, des d'on es divisa una panoràmica espectacular. Igual que el monestir correspon al municipi del Port de la Selva.

CASTELL DE VERDERA. Foto: Pobles de Catalunya

La història ens parla de dues etapes ben diferenciades, de domini i de construccions. Una plenament romànica que aniria del segle IX al XIII i de la qual resten les ruïnes de l'església de Sant Salvador i una segona que començaria als volts de 1283 de la qual resten un parell de torres i les muralles.

SANT JOAN DE PALAU-SAVERDERA

L'església de Sant Joan-saverdera és al sector oest del poble de Palau-saverdera. És un bonic temple romànic del segle XI, de tres naus cobertes amb voltes, tres absis semicirculars bellament decorats amb estil llombard. Sorpren la grandària de les arcuacions cegues de l'absis central.

SANT JOAN DE PALAU-SAVERDERA

A la placeta del nord de l'església -lloc on hi havia hagut el cementiri- hi ha plantada una gran estela funerària o potser una llosa sepulcral de granit, de forma rectangular, d'uns 90 cm d'alçada per 12 de guix que té una cara gravada amb una creu i una mà.

SANT MARTÍ DE PAU

Església parroquial del poblet de Pau, situat a 3 km de Vilajuïga. El primer document que tenim on s'esmenta és de 1229. L'edifici mostra una arquitectura pròpia del segle XI a l'est, amb l'absis i un fragment de la nau, però l'element més interessant és la façana situada a ponent i encara, de la façana, la motllura que la divideix horitzontalment, travessant el portal que, segons les Guies de la Catalunya romànica, "és un detall molt singular que sorprèn els estudiosos".

LA CIUTADELLA DE ROSES

Al lloc que ocupa la Ciutadella de Roses s'hi han trobat restes d'ocupació humana que van des d'època prehistòrica fins al segle XIX, quan va ser abandonada, després que la volessin parcialment els francesos. S'explica aquesta llarga ocupació perquè es troba en un lloc estratègic, just al centre de la badia de Roses, i amb el mar molt més proper, ja que ha reulat uns 200 m.

Les primeres restes gregues que s'han trobat a la ciutadella daten del segle V aC. Els grecs tenien bones relacions amb els indígenes -els indiqetes- i la seva preocupació era comerciar amb els productes vinguts de Grècia i els de producció pròpia. Arribaren a encunyar moneda.

Dels romans sabem que desallotjaren el castell de Rhode l'any 195 aC. Es conserven diverses estructures del seu pas, especialment una factoria de salar peix.

Al segle IV Roses és seu episcopal i fins al VI un nucli important d'època visigòtica. La primera dada documental de l'església de Santa Maria és de l'any 944 i les muralles del segles X i XI.

El 1544 s'inicia la construcció de la ciutadella, per protegir el país dels france-

CIUTADELLA DE ROSES. Foto: Viquipèdia

sos i dels turcs. Regnava Carles I. El recinte que es construí era pentagonal, amb un baluard a cada vèrtex i protegit per un ample fossar. El portal era a la façana que donava al mar.

Després de diverses ocupacions per part dels francesos l'abandonen definitivament el 1814, després que l'exercit de Napoleó dinamités i volés els baluards i gran part dels edificis. El recinte va quedar en un estat semblant a com el veiem avui.

SANTA MARIA DE ROSES

Ja hem dit que el primer document on es parla d'aquesta església és de l'any 944. Setze anys més tard Santa Maria es va convertir en monestir i s'independitzà de Sant Pere de Rodes al qual pertanyia. L'any 1053 es va consagrar un nou temple, que és el que podem veure avui. Al seu entorn es formà un petit poble que en depenia i a mitjan segle XI s'envoltà tot plegat amb una muralla que dos anys més tard s'amplià en haver crescut molt el poblet. El monestir entrà en decadència a partir del segle XV i va ser abandonat a finals del XVIII.

SANTA MARIA DE ROSES. Foto: Viquipèdia

L'església de Santa Maria segueix les línies generals de les basíliques del segle XI, és a dir: tres naus; la central amb volta de canó; les laterals amb volta de quart de cercle i transsepte amb tres absis semicirculars. L'exterior i l'interior de l'absis central són decorats amb arquets cecs entre lesenes. La porta és molt senzilla i posterior a l'església. A l'entorn del temple es poden observar les restes d'un campanar romànic de torre, les del claustre i les de diverses dependències dels monjos.

SANTA MARIA DE VILABERTRAN

La canònica agustiniana de Santa Maria de Vilabertran està formada per diversos elements, agrupats en dos nuclis separats per un pati, com es pot comprovar en la fotografia adjunta.